

LLIBRET

EXPLICATIU

FALLES
1985

FALLA JUAN R. JIMENEZ

Oliva

L'HORTA DE L'ALMUNIA

El barri de l'Hort de l'Almúnia és un barri obrer bastit de nou que té forma allargada, i que vindria delimitat a l'Est pel la baixada de l'Estació, al Sud pel carrer la Reina, a l'Oest pel de la Beata Agnès i al Nord clos per la via fèrria València - la Font de la Figuera. Els carrers d'aques barri són rectes malgrat que s'hi nota certa anarquia constructiva. D'ells, sols tres duen antics noms, puix no fa dues dècades la resta era una zona ocupada per horts de tarongers envoltats de murs, per tal de protegir-se de l'excessiva proximitat de la ciutat. Aquests tres carrers són "Portal de S. Miquel", "Dos Molins" i "L'Hort de l'Almúnia", que és el que ara ens interessa.

Aquest topònim també existent a Alzira s'ha conservat a la nostra ciutat fins avui. «Al múnua» significa "l'hort, el jardí, la quinta o casa d'esbargiment". Abd Al-Aziz, rei de València, fou proclamat a Xàtiva i manà construir l'Almúnia de València i sembla ser que també la nostra. El carrer de Montcada en temps dels àrabs era conegut per "carrer d'Aziz", nom que va sobreviure a la conquesta cristiana durant molt de temps.

De l'almúnia de Xàtiva no queda cap descripció escrita que jo conega, però sí de la seua germana de València. En aquella ciutat, Abd Al-Aziz manà fer una bella almúnia reial, bastida vora el raval de la Vila Nova. L'almúnia de València tenia una gran bellesa, exuberència i sumptuositat. Ibn Haqan la describia així: "Al seu centre hi ha un pavelló, les portes del qual s'obrin sobre un jardí que travessa una riera lluenta com la fulla d'una espasa, i que sembla una serp que s'esmuny. El pavelló, voltat d'arbres esponerosos, sembla la perla d'una novençana". I efectivament, tanta era la bellesa d'aquella almúnia que al seu mateix lloc fou emplaçat, segles després, el palau dels reis cristians. Hui en dia en aqueix lloc s'hi troben encara els jardins del Reial (Vivers) i el Zoo.

Peró com era l'almúnia reial de Xàtiva en temps dels àrabs? No és difícil d'imaginar-la, de la mà dels poetes arabigo-valencians. Pensem en una magnífica casa de camp, semblant als Càrmens de Granada, com sols els àrabs saben fer-les: un edifici confós entre la tupida vegetació, amb jardins tacats de roses i gesmits animats pel soroll de l'aigua que corre per sequioles i safareigs. Veritat és que sense aigua no hi ha paradís. Ningú millor que Ibn Khafadja d'Alzira, el poeta jardiner, per descriure'ns-ho:

**"Rafegues de perfum
travessen el jardí
tot cobert de rosada.**

Les vores són el circ on el vent corre.

**Jo me l'enamore, aquest verger
on la margarida és el somris,
la murta els rinxols i la viola la piga."**

Aquestes cases-hort fetes pel gaudi dels sentits, eren l'escenari idoni per l'amor cortés dels àrabs valencians. Així sembla que li va ocórrer a Marj Al-Kuhl:

**"He aconseguit les meues esperances en un jardí
que al visitant regala perfum d'ambre.**

**Entre l'or i l'argent, aquest verger té flors
que semblen, segons com, dinars o dirhams.
Parrupelg de coloms, l'arbre inclina les branques
i el sol, majestuós, amb groga túnica avança".**

Aquest jardí dels moros xativins desaparegué i amb els segles fou substituït pel que fins fa uns anys coneguerem per "l'Hort de l'Almúnia", que era una espècie d'alqueria, enderrocada als anys seixanta. Jo personalment no recorde la casa puix quan era petit ja l'havien tombat. Estava ubicada al mig de la calçada del segon tram del carrer del Portal de Sant Miquel, el qual en topar amb la seua façana doblegava a la dreta per l'actual carrer Sevilla. El que sí que recorde és l'hort, els tarongers del qual serraren més tard, quedant les negres soques materialment cobertes d'albellarencs. I també la bassa i el jardí. La bassa era de forma quadrada i en un dels seus angles hi havia una escala d'obra per tal d'arribar a nivell d'aigua. Sobre aquesta, suraven bigues segurament provinents de la desapareguda casa. En la paret de la bassa més propera al carrer sobreixia una greixuda mànega de plàstic de color blau, amb un bon raig d'aigua, d'aigua santa en deien. El petit jardí o allò que quedava, estava vora la bassa i era constituït per alguns rosers emparrats i potser algun arbre, no recorde. Hi havia roses grogues i blanques. Al Nord-Oest de la bassa, darrere del que havia estat la casa, hi havia una depressió en el terreny que formava com una xicoteta vall plantada també de tarongers. Més endins, al darrere de la fàbrica del sabó i fent paret amb la dels xinesos, hi havia un altre hort quadrat, que al Nord-Oest estava delimitat per una estranya construcció, com una mena de porxes que feien mirador en direcció a les vies del tren.

També aquesta segona almúnia va desaparèixer i d'ella sols ens queda el nom, el seu record i una palmera. Bo seria que conservarem les poques palmeres que encara queden. Alguna hi resta vora allò que deïem "el campet". Què a la nova avinguda projectada vora el pont dels Pares no es plantes arbres sinó palmeres! D'aquesta forma la impressió que tindria el viatger que arriba des de Ponent per ferrocarril seria més grata i alhora, hauríem fet un xicotet homenatge a l'antic Hort de l'Almúnia. I que la falla d'aquest barri, caracteritzat per no tindre cap monument i sols aquest xicotet tros d'història, canvie el seu nom en memòria d'aquest bell hort de Xàtiva i s'anomene d'ara endavant: "FALLA DE L'HORT DE L'ALMUNIA".

Va ser una llàstima que desaparegueren gran nombre d'hortos interior i llurs antigues cases com l'Hort de l'Almúnia, l'Hort de Mora i d'altres al raval. Si algun en queda, que no es permeta edificar ni modificar-lo i que es transforme en jardí públic, que ací tots tenim dret a un tros de paradís.

En el cas de l'Hort de l'Almúnia sols ens resten els records de la infantesa i condoldre'ns de la seua desaparició en favor de l'eixample de la ciutat, d'una estètica molt dubtosa.

Deia Ibn Al-Abbar:

**"...El jardí que amb delit encantava els nostres ulls,
les arbredes verdejants, ja s'han secat i endurit.
Els paratges dels voltants ja no existelxen, aquells
que el vianant convidaven per romandre o passejar..."**

Res no ens queda ja, res, sinó un nom a la memòria i aquestes paraules de Ibn

**"...Esplendor caigut, ai, ara enderrocs. Seria just
que en lloc de flors hi cresqueren cards?**

**De poder parlar, el jardí hauria dit:
dissortat, l'amic ja no ve a veure'ns".**

JOSEP LLUIS CEBRIAN

